

ORSZÁGOS CONSCRIPTIO ÉS AZ ÁLLANDÓ KATONASÁG TÉLI ELSZÁLLÁSOLÁSA 1719—1720-RA.

(Második közlemény.)

Ezen Magyarországon elhelyezendő katonaság téli ellátására Ő Felsége 118,000, kétharmadrészben élelmi, egyharmadrészben lóportiót kíván téli contributióul úgy, hogy ebből Horvátországra leszámítható 9000 porcezió. Az élelmi- és lóporceziókat a régi regulamentum szerinti árakkal számítják. Reméli Ő Felsége, hogy a rendek az ő atyai jóindulatát felfogva, a szokásos és dicséretes buzgalommal fognak gondoskodni a császári hadseregnek szükséges ellátásáról, a mi most annál könnyebb lesz, mert jó termés volt és gazdag szüretre van kilátás.

2. Különösen meghagyta Ő Felsége, hogy a királyi biztos a szab. kir. és bányavárosoknak a vármegyék által történt eddigi aránytalan megterhelését ajánlja a gyűlés figyelmébe, figyelmeztetve ezt arra, hogy a városokat mint királyi területeket a megterheléssel ne vigyék romlásba, különben a király kénytelen lenne azokról alkalmas módon külön gondoskodni.

3. Azon vármegyéknek és szab. kir. városoknak, a melyek Temesvár ostroma alkalmával 1716-ban a hadbiztosokkal kötött szerződések alapján előfogatokhoz szarvasmarhát szállítottak és azért már részben kielégítették, részben még kielégítendők, vagy a melyek a múlt évben a rájuk eső mennyiségen felül fizettek, kellő igazolásuk után a mellékelt kimutatás szerinti összeget, mint a hadbiztoság által elfogadottat, adómennyiségéből le kell számítani. A kivonat szerinti összegek: -

Vármegye, város	A császári kincstár kimutatója szerint követel			
	1718-ból		1719-ből	
	frt	kr.	frt	kr.
Győr vármegye	—	—	993	95
Komárom	—	—	1803	22½
Zólyom	—	—	3906	—
Bars	—	—	3730	30
Hont	—	—	3070	30
Veszprém	350	—	—	—
Zala	2080	—	—	—
Somogy	1200	—	—	—
Nógrád	—	—	967	—
Heves	—	—	360	—
Pest-Pilis-Solt	—	—	522	—
Fejér	—	—	675	—
Esztergom	—	—	108	—
Zemplén	1836	—	—	—
Ungvár	1587	—	—	—
Bereg	1386	—	—	—
Abaújvár	2040	—	—	—
Kassa város	—	—	60	—
Sáros vármegye	345	—	—	—
Eperjes város	—	—	120	—
Bártfa	60	—	—	—
Szeben	75	—	—	—
Szepes vármegye	3375	—	—	—
Gömör	5274	—	—	—
Borsod	1152	—	—	—
Torna	402	—	—	—
Szabolcs	1116	—	—	—
Szatmár	1000	—	—	—
Összesen	26083	—	16946	7½
Együtt	—	—	43349	7½

4. A kölcsönös méltányosság és a császári királyi felség szolgálata követeli, s azonkívül a Bécsben legközelebb tartott miniszteri tanácskozásban is elhatároztatott, hogy a néhány év óta adóhátrálékban levő vármegyék a hátrálékoknak rövid határidő kitűzése mellett megfizetésére szigorúan kényszeríttessenek, mert a már több mint 300,000 frt hátrálékra a másként igen

megterhelt császári királyi kincstárnak, a melyeknek az arra utaltak fizetése céljából, a katonák zsoldjára, a tisztek fizetésére stb. nagy szüksége van. Az 1715-ben Pozsonyban tartott gyűlés elhatározta, hogy az akkori hátrálékok megfizettétvén, abból a túlfizetések az illetőknek megtéríttessenek. A kincstár ezt a némelyektől bejött pénzből szentül betartotta, az egybegyűlt rendektől és követektől elvárja tehát Ő Felseége, hogy a hátrálékok ügyében szigorúan fognak intézkedni úgy, hogy azok a mostani kivetéstől elválasztva fizettessenek be, nehogy ezzel összezavarva, félreértések keletkezzenek. A régi tartozások 1719 április végéig kimutatva ezek (lásd a következő oldalon).

5. A mi a só árának leszállítását illeti, arra vonatkozólag Ő Felseége véleményadásra felhívta *udvari kamaráját* és ha ennek véleményéből az fog kitűnni, hogy a kért árleszállítás következtében a forgalom emelkedik, a mi kár helyett csak hasznára válhat a kincstárnak, Ő Felseége szívesen aláírja a rendek kívánságát.

A kir. biztos úr röviden még ezt mondja: ezeket akartam előadni, kérem a rendek gyors elhatározását, mert kiküldött tisztelen kívül más végezni valóim is vannak, a melyek miatt Bécsben kell lennem. Valete.

Mikor a király csodálkozását fejezi ki a nádor felterjesztésében foglalt azon kívánságon, hogy a katonaság kivonatván az országból, a nép megmentessék a beszállásolás terhétől és a mikor a csodálkozás indokolására a király hivatkozik az 1715-iki VIII. t.-cikkre; a Rk. közöl senki se hivatkozott az 1715-iki 42. articulusra, a melyikben a Kk. és Rk. azon kívánságának, hogy a kassai, győri, komáromi és más generalatusok helyezettessenek át Magyarország és részeinek határszéleire, érett megfontolását Ő Felseége kegyelmesen elhatározta. A gyűlést összehívó királyi leirat szerint a porták új összeírását szabályozó «Idea»-t a bécsi császári miniszterium adta ki a magyar rendeknek, hogy a szerint végezzék a munkájokat, holott az ország terheinek kivételére szolgáló «Idea» elkészítését az 1715-iki 57. art. 2. pontjában az országgyűlés magának tartotta fenn. A bécsi császári udvari főhadbiztosság készítette el a katonaság elhelyezésének tervezetét. A Magyarországon elhelyezendő és általa eltartandó

Vármegye	frt	kr.	Város	frt	kr.
Győr	7068	—	Pozsony	13763	52
Moson	5989	02	Nagy-Szombat	3865	17
Pozsony	20974	—	Szent-György	1813	48
Nyitra Szakolczával	6000	—	Bazin	2842	08
Trencsén	21016	35	Modor	3768	33
Turóc	3263	57	Körmöczbánya a		
Árva	14590	35	falvakkal	1801	17
Liptó	2921	46	Új-Bánya	112	18
Zólyom	263	01	Trencsén	1152	—
Sopron	2702	28	Breznóbánya	2744	47
Zala	166	09	Libetbánya	97	06
Somogy	600	—	Ó-Zólyom	243	32
Zaránd	48670	34	Korpona	997	32
Bács	25487	36	Körmöczbánya	1925	32 $\frac{1}{4}$
Zemplén	13674	08	Kis-Marton	1224	46
Ung	27053	51 $\frac{3}{4}$	Buda	1538	01
Bereg	13311	32 $\frac{3}{4}$	Pest	2604	36
Abauj	12518	09	Kassa	174	29
Máramaros	16619	57	Bártfa	97	18
Szatmár	25445	15	Lőcse	1175	30
Ugocea	4526	26	Szatmár-Németi	14348	46
Szabolcs, Kállóval	9178	24	Nagy-Bánya	7079	24
Bihar	264	29	Felső-Bánya	679	20
Kraszna	102	39	Hajdú városok	3338	16
Békés	336	34	Debreczen	122	21
Közép-Szolnok	258	52			
Kövár	5659	05 $\frac{3}{4}$			
Összesen	288658	65 $\frac{3}{4}$	Összesen	67503	29 $\frac{1}{4}$
				288658	65 $\frac{3}{4}$
			Együtt	356	61 95

katonaságról kivétel nélkül mindig csak mint császári katonaságról, caesarea militia, van szó, holott az 1715-iki 8. articulus a «regulata militia»-t caesareanak se nem tervezte, se nem nevezi. Az adóhátralékoknak rövid határidő kitűzése mellett leendő szigorú behajtását a «Bécsben legközelebb tartott miniszteri tanácskozáson határozták el», pedig ennek beszédéről intézkedik az 1715-iki LVII. t.-cz. 1. pontja. Az egyetlen dolog,

a mire észrevételeiket megtehetik, a főhaditanács által újra tervezett Regulamentum. Erre vonatkozólag azonban a főhaditanács mintha csak jelezni akarta volna, hogy tanácskozni tanácskozhatnak a magyar urak, de változtatniok semmit sem szabad; a gyűlés összejövetelét megelőzve, már szept. 4-én leírt a m. kir. udvari kancelláriához, hogy a katonaságnak téli szállásokra elhelyezését illetőleg az 1716 január 1-én a rendek közös hozzájárulásával kiadott és a következő években megerősített Regulamentum Ő Felsege legkegyelmesebb elhatározása folytán minden pontjában érvényben marad, a mit az országban a szokásos módon ki kell hirdetni.

A propositiókról az okt. 10-iki ülésen mindössze annyi szó esett, hogy a nádor tudomására adta a gyűlésnek, hogy a kir. biztos sürgősen vissza akarván Bécsbe utazni, a pontonkint felolvasott propositiókra pontonkint adandó válasz elkészítése végett küldjenek ki az ő elnöksége alatt egy a főjegyzőkből, az egyes kerületek és a városok követei közül választandó 3—3 tagból álló bizottságot. Az október 13. és 14-iki üléseken letárgyalták a bizottság munkálatát és azt még ugyanazon napon küldöttség útján kézbesítették Tirheim gróf kir. biztosnak.

A királyi biztos propositióira adott választ egészen az a szellem lengi át, a melyik 1715-ben megalkotta a Rákóczit és kibujdosott társait hazaárulóknak nyilvánító, őket száműző és jószágaikat a hívek részére elkobozó törvényeket.

A választ mindjárt azzal kezdik, hogy úgy a nádorhoz intézett credentionalisból, mint a kir. biztos propositióiból mély alázattal és lelkeiknek legnagyobb vigasztalásával értették meg Ő Felsegének örökös magyar királysága iránt megnyilatkozó atyai gondosságát, melylyel a spanyol, rajnamelléki és török háborúk befejezése után Magyarország békéjének biztosítására törekszik. Ezért a Rk. őszintén, híven és mindig engedelmesen szolgálva, szívükből és hálás lelkükből ismét és ismét legnagyobb készséggel felajánlják életüket és vérüket («vitam et sanguinem»). Ha azonban felhózzák a nemrégén mult belső zavarok siralmas eseményei által elsanyargatott és tönkrement népnek szomorú állapotát, a mit még fokoztak az Ő Felsege más népeinek

üdvéért Olaszországban viselt háborúkra hozott nagy áldozatok; ezt nem azért teszik, mintha a király kívánságainak nem akarának eleget tenni, de az ország érdekében kérik a biztost, hogy a felhozandókat terjeszsze Ő Felsége elé.

Tudvalevő dolog, hogy a nép évek hosszú során át adókkal, téli szállásokkal, nyári ellátással, megszállásokkal, szállításokkal, előfogatokkal, ingyenes munkákkal és más hasonló katonai terhekkal annyira el volt nyomva, hogy ha most nem kap pihenést és a múlt éveknek több százezer frtra menő hátrálékát szigorú végrehajtás terhe alatt kell megfizetnie; ezt csak újabb kölcsönökkel tehetné, a mi a végső nyomorba taszítaná. Kérik a királyt, hogy a hátrálékokat teljesen engedje el.

A téli szállásokon levő katonaság adagainak nyolcz krajczáron megváltását kellő számítás alapján le kell szállítani, a mi egy téli szállásolás alatt is több százezer frtnyi könnyítés lenne a népre.

A nádor a királyhoz tett felterjesztésében nem az egész, hanem csak a felesleges katonaságnak kivételét kérte, hogy az ország belső rendjének fentartására szükséges erőről annál jobban lehessen gondoskodni. Most is kérik az ide beszállásolni kívánt ezredek egy részének a szomszéd tartományokba elhelyezését, mert annak itt ellátása a népnek erejét felülmulja.

A katonaság a rendes ellátáson felül a néptől mindenféle szolgálmányokat, ajándékokat követel. Kérik a regulamentumnak erre vonatkozó pontjait szigorúan megtartatni és minthogy Ő Felsége az 1716-iki regulamentumot továbbra is érvényben akarja tartani, kérik, hogy ahhoz tett észrevételeiket figyelembe venni méltóztassék.

A téli szállásolás nov. 1-től ne terjesztessék ki április végén túl, mert ezzel egyrészt a nép van megterhelve, másrészt abban az időben rendszerint olyan nagy a széna-, zab- és élmiszer-szükség, hogy azt a szabályzatban megállapított árban a nép megszerezni nem képes.

A mi az aratást és a szüretet illeti, az országban helyenként jó volt az aratás, de helyenkint rossz, ha lesz is jó szüret, az nem segít a népen, mert a magyarországi boroknak a szom-

széd országokba kivitele el van tiltva és így értéke nincs a bornak.

A szabad kir. városoknak panaszára megjegyzik, hogy az aránytalanságok megszüntetésével a király a nádort bizta meg, a bányavárosok ellen meg épen a vármegyék panaszkodnak, hogy azok portái helyett a terheket nekik kell viselniök.

A kik Temesvár ostromához ökröket adtak és ökreik a fásasztó munkában értékükből veszítettek vagy egészen elpusztultak, panaszolkoznak, hogy a kerületi és főhadbiztosok őket nem elégítették ki az 1717-ben kötött szerződés 6. pontja értelmében, hanem vagy újabb csekélyebb árú egyezsége kényszerítetnek, vagy egyáltalában nem kaptak kárpótlást. Ezeknek kielégítését a kir. biztosnak figyelmébe ajánlják.

Kérik, hogy a vármegyéknek és városoknak a török követésre tett túlkiadásai és fuvarai számíttassanak be a mostani téli szállásolás költségeibe.

Mínhogy azoktól a vármegyéktől és városoktól, sőt azoknak környekeitől is, a hol állandó helyőrségek vannak, a parancsnokok sok szekeret, munkást, sok ezer öl tüzfát, gerendákat, talpfákat, hidépítéseket vagy ezeknek készpénzen megváltását követelik; kérik, hogy a kir. biztos ezeket a visszaéléseket megvizsgáltatva, a kiadásokat számítsa be az illetőknek a rájuk eső adórészletbe.

Kérik a só árának a nádor által tett felterjesztés értelmében leszállítását. Az a három vármegye, a melyeknek a legújabb országgyűlés törvényben biztosítja a lengyelországi sónak behozatalát (az 1715-iki XIII. t.-cz. szerint Árva, Turócz és Liptó megyék Lengyelországból hozhatnak be sőt és azzal a királyi só ártalma nélkül kereskedhetnek), azon jogukban ne háboríttassanak.

Ezek után a kir. biztosnak közbenjárását kéri, hogy a király figyelembe véve az országnak nyomorúságos állapotát, egyrészt a regulamentumnak módosítását és szigorú megtartását eszközölje, másrészt érje be a következő télre 70,000 porcióival, a mit a gyűlés az országlakók tönkretéve nélkül készségesen megajánlhat.

A regulamentum módosításához tett «additamentum»-ok

részletezése nélkül megjegyzem, hogy az 1720 január 2-án kiadott új regulamentum a gyűlés által kifejezett kívánságokat csak igen kis részükben vette figyelembe.

Mielőtt a kir. biztos írásban nyilatkozott volna, előszóval megadta válaszáat a gyűlés által hozzá küldött Foltera sümegi püspök, Eszterházy Ferencz gróf bán, Szentiványi János prothonotárius, Szelezcky Márton pestmegyei és Stancsa pozsonyvárosi követekből álló küldöttségnek. Ezek az okt. 16-iki gyűlésen bejelentették, hogy a kir. biztos a 100,000 porcezióból nem enged és a hátrálékokat se hajlandó elengedni, az ellen azonban nem tesz kifogást, ha a gyűlés az ő ajánlásával a királyhoz folyamodik. Okt. 17-én tehát elhatározták a Rk., hogy a teljes hatalmú kir. biztos határozatával szemben a királyhoz fordulnak és kikérik a főhaditanács elnökének, Savoyai Eugen herczegnek meg Illésházy Miklós kancellárnak pártfogását. Ugyanakkor a kir. biztoshoz küldék Foltera püspököt, Eszterházy Ferencz, Erdődy György grófokat, Szelezcky Márton, Bosányi Gábor megyei, meg a pozsonyi és kassai városi követeket a Magyarországra küldeni szándékolt 29 ezrednek és a helyőrségeknek elhelyezéséről értekezni.

Okt. 19-én bemutatta a nádor a kir. biztosnak válaszáat. E szerint a vármegyék és városok kimutatott hátrálékainak egészben elengedéséről szó nem lehet; 2. a katonaság esetleges kihágásai ellen az illető megyei tisztviselőknek módjukban van a megtorlás iránt azonnal megtenni a lépéseket a kerületi hadbiztosoknál s ha ez nem vezetne eredményre, az udvari főhaditanácsnál; 3. a regulamentumra vonatkozó kívánságokat illetőleg megígéri közbenjárását arra, hogy a katona érje be a gazda által neki adandó sóval, ágygyal, közös lakással, tüzelővel és az élelmi porcezióként neki fizetendő napi nyolcz krral; 4. a nyári ellátást illetőleg a regulamentum úgy intézkedik, hogy a lovak ellátására szükséges szénáért vagy fűért a katona fizetni nem tartozik, a zab árát az arról gondoskodó vármegyének meg kell téríteni, a téli szállásolás idején túl élelméről a katona zsoldjából tartozik gondoskodni, vagy a hol azt a szállásadó természetben megadja, azt kellően meg kell neki téríteni; 5. a Rknek a mostani termésre és szüretre vonatkozó válaszából,

tekintve azt, hogy más években sokkal rosszabb volt a termés, igen kétségesen következik az, hogy Magyarországon a császári katonaság ellátására szükséges élelmiszerek szolgáltatását illetőleg most is könnyebbítést kell adni; 6. a mit a királynak a sz. kir. városokra vonatkozólag kifejezett kívánsága mond, abból nem következik az, hogy azok, — kivéve a bányavárosokat — minden beszállásolástól mentesíttessenek; csak azt kívánja a felség, hogy azok aránytalanul ne terheltessenek és a nádor meg a Rk. gondoskodjanak ezen királyi birtokoknak jólétéről; 7. a Temesvár ostromához adott ökrök árát illetőleg azok a vármegyék, a melyek hiteles okmányokkal beigazolták azoknak elveszését és a melyek igazoltan dolgoztak ott, a vármegyék által kiállított és a császári főhadbiztosi hivatalban őrzött számadások szerint szerződésszerűleg kifizettettek, a kiknek ezen a czímen még valami fizetés jár, nemkülönben azon vármegyéknek, a melyek a mult években a szabályszerű mennyiségen felül fizettek, kellő folyamodás és igazolás után minden meg fog téríttetni. Viszont méltányos, hogy a mult évekből kimutatott hátrálékot a megyék fizessék meg a hadi kincstárnak. Elengedésről csak a múltban nagyobb mértékben károsodott és nagyobb mértékben megterhelteknél lehet szó. Ezeknek érdekében igyekezni fog a felségnél közbenjárni. A török követségnek Bécsig szállítása alkalmával felmerült költségek szükségesek voltak a karloviczi békekötéskor és nem lehet tudni, hogy azon a czímen mit követeltek és mi téríttetett már meg az országnak; 8. össze fogják írni, mely vármegyék mit követeltek eddig vagy melyek mit kívánnak még a helyőrségek és az erődítések körül teljesített munkákért. A hidak építése és javítása nyilvánvalóan az ország kérelmére és kereskedelmének emelésére szolgál; 9. a só árának megváltoztatása ügyében ő felsége udvari kamarája fog intézkedni. A lengyel sót illetőleg a három vármegyének — a melyek megnevezendők — dolga ugyanattól függ; 10. a legközelebbi télre kívánt 118,000 porcióból elenged 18-at, a 100,000 porcióra a Magyarországon elhelyezendő császári seregeknek elengedhetetlenül szükségük van és így annak a császár és király iránti buzgalomból való megadására vonatkozó választ vár.

A Rk. leírták a kir. biztos válaszát és azt minden meg-

jegyzés nélkül tudomásul vették. Az ez után még következett ülések az új conscriptio módjának megállapításával és keresztülvitélvel teltek el. A módot illetőleg alapul vették úgy az 1715-iki országgyűlés által kiadott, mint a bécsi miniszterium által készített Idea-kat s ezeknek alapján külön kerületi és közös gyűléseken igyekeztek megállapítani a porták arányos új összeírását tekintettel arra, mely nemesek, minő erdők, szőlők és puszták vétessenek fel az új conscriptiókba és melyek hagyasnak ki.

Okt. 29-re elkészültek az 1720-ra szóló ideiglenes összeírással és a végleges összeíráshoz való utasításokkal. Ugyanekkor bemutatták a téli szállásokra elhelyezendő katonaságnak az ideiglenes összeírás alapján történő beosztásának tervezetét. A porták száma 1717-hez képest, mikor az $6089\frac{1}{2}$ volt, 1720-ra $5517\frac{3}{4}$ -re szállott alá, így 1720-ra $571\frac{1}{4}$ portával kevesebbet vettek fel. Egyes vármegyékben és városokban emelték, a legtöbbször leszállították a porták számát. Ehhez alkalmazták azután az ellátandó katonaság századainak számát a beosztásban eltérve a királyi biztos által adott beosztási tervvezettől.

A porták 1717-iki összeírását ideiglenesen így állapították meg, megjegyezve, hogy ez a terhek elviselésének reményében történt. Meglehet ugyan, hogy némely vármegyék már teljesen kimerülve a terhek elviselésére képtelenné tettek és a súlyos terhek elviselésének lehetetlensége beáll, mert erőiket meghaladó terhet kellett kiróni, de ezen helyesbítés módján kívül egyéb lehetőséget nem lehetett remélni, mert különben mindnyájan a végső romlásba jutnak és mindig több és nagyobb hátralékokat kell felhalmozni.

Vármegyék, városok és tartozékaik	Porták száma		Vármegyék, városok és tartozékaik	Porták száma	
	1717- ben	1720-ra		1717- ben	1720-ra
<i>Dunáninnyi kerület:</i>			<i>Dunántúli kerület:</i>		
Pozsony vm.	382 ¹ ₂	343 ¹ ₄	Komárom vm.	100	90
Pozsony város	50 ¹ ₂	44 ¹ ₄	Győr vm.	78	71 ¹ ₄
Nagy-Szombat	21	19	Tartozékai	4	5 ³ ₄
Szent-György	9	8	Veszprém vm.	96	84 ¹ ₄
Bazin	14	12 ³ ₄	Moson "	166	153 ¹ ₄
Modor	16	14 ¹ ₂	Sopron "	378	336
Nyitra vm.	382 ¹ ₂	343 ¹ ₄	Sopron város	40	36
Szakoleza város	8	7 ¹ ₄	Ruszt "	9	8
Trencsén vm.	252 ¹ ₂	220 ¹ ₂	Kismarton város	8	7 ¹ ₄
Trencsén város	4 ¹ ₂	3 ³ ₄	Vas vm.	394	351 ¹ ₄
Hont vm.	179	160	Kőszeg város	12	10 ³ ₄
Selmeczbánya város	14	12 ³ ₄	Zala vm.	201	183 ¹ ₄
Bakabánya "	1 ¹ ₂	1 ¹ ₂	Kanizsa város	8	3 ² ₄
Bélabánya "	1 ¹ ₄	1 ¹ ₄	Somogy vm.	100	90
Bars vm.	168	150 ¹ ₄	Tolna "	29	27 ¹ ₄
Körmöczbánya város	6	5 ¹ ₂	Baranya "	87	80 ¹ ₄
Községei	3	2 ¹ ₄	Fejér "	50	47
Újbánya város	1 ³ ₄	1 ³ ₄	Székesfehérvár város	10	9
Nógrád vm.	126	112 ¹ ₂	Összeg	1770	1593
Árva "	88 ¹ ₂	7 ¹ ₂	<i>Tiszáninnyi kerület:</i>		
Pest-Pilis-Solt vm.	117	114 ¹ ₄	Abauj vm.	151 ³ ₄	124 ¹ ₂
Kis-Kunság	14 ¹ ₂	18 ¹ ₂	Kassa város	12	10
Buda város	20	24 ³ ₄	Zemplén vm.	194	172 ³ ₄
Pest "	9 ¹ ₂	8 ¹ ₄	Sáros vm.	176 ³ ₄	154 ¹ ₂
Zólyom vm.	85 ¹ ₂	76 ¹ ₄	Eperjes város	14 ¹ ₂	12
Besztercebánya város	12 ¹ ₂	11 ¹ ₄	Bártfa "	8	6 ³ ₄
Breznóbánya "	9	8	Szeben "	3	2 ¹ ₂
Libetbánya "	1 ¹ ₂	1 ¹ ₂	Szepes vm.	129 ³ ₄	114 ¹ ₄
Zólyom "	4	3 ¹ ₂	Lócse város	20	16
Korpona "	6 ¹ ₂	5 ³ ₄	Késmárk "	8	7
Liptó vm.	74 ¹ ₂	64 ¹ ₄	Gömör vm.	140 ³ ₄	125 ¹ ₂
Turóc "	46 ¹ ₂	46 ¹ ₂	Ung "	66	54 ¹ ₂
Esztergom "	30	31 ¹ ₂	Borsod "	76 ¹ ₄	67 ¹ ₂
Esztergom város	5 ³ ₄	5 ³ ₄	Bereg "	63	52 ¹ ₂
Bács vm.	64	53			
Összeg	2222 ¹ ₂	2000 ¹ ₄			

Vármegyék, városok és tartozékaik	Porták száma		Vármegyék, városok és tartozékaik	Porták száma	
	1717- ben	1720-ra		1717- ben	1720-ra
Szabolcs vm. és Kálló	141 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	Máramaros vm.	113 ¹ / ₂	105
Polgárd (község?)	12	12	Kővár "	33 ¹ / ₂	25 ¹ / ₂
Hajdú városok	48	41 ¹ / ₂	Kraszna "	21 ¹ / ₄	21 ¹ / ₂
Heves—Szolnok vm.	98	84 ¹ / ₂	Közép-Szolnok vm.	24 ¹ / ₂	33
Eger város	8	7 ¹ / ₄	Csongrád vm. és		
Jász-Kunság	30	65	Szeged város	27	32 ¹ / ₂
Torna vm.	29 ³ / ₄	23 ¹ / ₄	Zaránd vm.	41	38
Szatmár "	117	101 ³ / ₄	Csanád "	16	17
Szatmár-Németi város	14	12 ¹ / ₂	Arad "	34	35
Felsőbánya város ..	24	24	Torontál "	5	5
Nagybánya	6	5 ¹ / ₂	Békés "	11	12 ¹ / ₂
Ugocsa vm.	28 ¹ / ₄	21 ¹ / ₂	Bodrog "	10	13
Összeg	1612 ¹ / ₂	1440	Összeg	484 ¹ / ₂	484 ¹ / ₂
<i>Tiszántúli kerület:</i>			Együtt	2222 ¹ / ₂	2000 ¹ / ₄
				1770	1593
				1612 ¹ / ₂	1440
Bihar vm.	102	109		484 ¹ / ₂	484 ¹ / ₂
Debreczen város ..	45	88	Végösszeg	6089 ¹ / ₂	5517 ³ / ₄

Kimutatás arról, hogyan lehet némely vármegyék könnyítésével másoknak azonban megterhelésével 1720-ra elhelyezni a 29 ezredet és pedig 19 lovasezredet s 248 századot ellátással és szállással, (effective), 10 gyalogezredet s 750 századot csak élelmezéssel (készpénzben, assignatione).

Vármegyék tartozékaikkal és a sz. kir. városok	Ideiglenes porták 1720-ra	Valóságos és tényleges század (élelmezéssel és szállással)	Valóságos kijelölt század (csak penz-heli ellátással)	Hány portára jut egy valóságos század	Hány portára jut egy assigánát század
<i>Dunáninneni kerület :</i>					
Pozsony vm. a városokkal	441	14	17	31 ¹ / ₄	26
Nyitra vm. Szakolezával	350	15	14	23	25
Trencsén vm. Trencsénnel	224 ¹ 4	7	8	32	28
Hont vm.	160	7	3	23	53
Selmeczbánya } városok	15 ² 4	—	2 4	2 4	—
Bakabánya } Bélabánya }					
Bars vm.	150 ¹ 4	6	2	25	75
Körmöczbánya } városok	7 ¹ 4	—	2 4	—	7 ¹ 2
Újbánya }					
Körmöczbánya falvai	2 ³ 4	—	2 4	—	—
Nógrád vm.	112 ² 4	7 ² 4	1	16	112 ² 4
Árva vm.	71 ² 4	2	1	35 ² / ₄	71 ² / ₄
Pest-Pilis-Solt, Buda és Pest városokkal	137 ¹ / ₄	6	4	23	35
Zólyom vm. a városokkal	94	1	3	94	31
Liptó vm.	64 ² 4	2	1	32	64 ¹ 4
Turóc vm.	46 ² 4	2	1	23 ¹ 4	46 ¹ / ₄
Esztergom vm. Esztergommal	34 ¹ 4	1	2	37 ¹ 4	18 ¹ 4
Bács vm.	53	2 ² 4	—	26 ² 4	—
Összeg : ...	1982	73	59	—	—

Jegyzet : a 2000¹ 4 telekből itt azért hiányzik 18¹ 4 porta, mert ezek a kis-kúnok, jászok és nagy-kúnok részére a Tiszán inneni kerületben vannak felvéve.

<i>Dunántúli kerület :</i>					
Komárom vm.	90	3	4	30	22
Győr vm. tartozékaival	75	2	5	37 ² 4	15
Veszprém vm.	84 ¹ / ₄	5	2	14	42
Moson vm.	153 ¹ / ₄	8	—	19	—
Sopron vm. a városokkal	387 ³ 4	14	18	27 ² 4	21 ² 4
Vas vm. Kőszeggel	362	16	14	22 ² 4	25 ² 4
Zala vm. Kanizsával	187 ¹ 4	12	2	15 ² 4	93 ³ 4
Somogy vm.	90	6	—	15	—
Tolna vm.	27 ¹ 4	3	—	9	—
Baranya vm.	80	7	1	11 ² / ₄	80 ¹ 4
Fejér vm. Székesfehérvárral	56	3	2	19	28
Összeg : ...	1593	79	48	—	—

Vármegyék tartozékaikkal és a sz. kir. városok	Ideiglenes porták 1720-ra	Valóságos és tényleges század (élelmezéssel és ellátással)	Valóságos kijelölt század (csak pénzbeli ellátással)	Hány portára jut egy valóságos század	Hány portára jut egy assigált század
<i>Tiszáninneni kerület:</i>					
Abauj vm. Kassával	134 ³ / ₄	3	5	45	27 ² / ₄
Zemplén vm.	172 ³ / ₄	9	4	19	43
Sáros vm. a városokkal	173 ² / ₄	7	6	25	29
Szepes vm. Lőcse és Késmárk	137 ² / ₄	5	3	27	46
Gömör vm.	125 ² / ₄	8	1	15 ³ / ₄	125 ² / ₄
Ung vm.	54 ³ / ₄	2	1	27 ¹ / ₄	34 ¹ / ₄
Borsod vm.	67	5	1	13 ² / ₄	67
Bereg vm.	52	2	1	26 ¹ / ₄	52 ² / ₄
Szabolcs vm. Kállóval	121 ² / ₄	5	4	24 ¹ / ₄	30 ¹ / ₄
Hajdúvárosok, Polgárral	53 ² / ₄	2	2	26 ² / ₄	26 ² / ₄
Heves-K. Szolnok vm. Egerrel	92	5	1	21	28
Jászság—Kunság	83 ² / ₄	4	3	21	28
Torna vm.	23 ¹ / ₄	2 ⁴	—	—	—
Szatmár-Némethi, Nagybánya	17 ³ / ₄	1	1	17 ³ / ₄	17 ³ / ₄
Felső-Bánya	24	—	—	—	—
Ugocsa vm.	21 ² / ₄	1	—	21 ² / ₄	—
Összeg: —	1459	64 ² / ₄	36	—	—
<i>Tiszántúli kerület:</i>					
Bihar vm.	147	9	2	16 ¹ / ₄	73 ² / ₄
Máramaros vm.	105	6	3	17 ² / ₄	35
Kővár vm.	25	1	—	25	—
Kraszna vm.	21 ² / ₄	2	—	10 ³ / ₄	—
Közép-Szolnok	23	2	—	16 ² / ₄	—
Csongrád vm. Szegeddel	32 ³ / ₄	1 ² / ₄	2	21	16
Zaránd vm.	38	4	—	9 ² / ₄	—
Csanád vm.	17	2	—	8 ² / ₄	—
Arad vm.	35	2	—	17 ² / ₄	—
Békés és Torontál vm.	17 ² / ₄	1	—	17 ² / ₄	—
Bodrog vm.	13	1	—	13	—
Összeg: —	484 ¹ / ₂	31 ² / ₄	7	—	—

Az elszállásolást illetőleg a Kis-Kunok 18³/₄ portája hozzá iratott a jászok és nagy-kunokéihoz, a kiknek portái máskülönben 65-öt, ezen tiszáninneni kerületéi meg csak 1440³/₄-et tennének ki.

A Rk. az összeirt $5517\frac{3}{4}$ portára 70,000 poreziót ajánlottak meg. E szerint egy portára esett volna átlagosan 12·7 porció. Ez napi 7 krral számítva 88·9 kr. Nov. 1-től ápr. 30-ig számított 181 napra 169 frt 71 kr. Ezt, a mai árakat véve alapul, csak tizenkétszeresen számítva, ma egy portára jutna egy téli szállásolás költségeül átlagosan 2037 frt 32 kr. A hol tényleges beszállásolás van, ott hozzá jön még a só, a tüzelő-anyag és az elszállásolással járó sok kellemetlenség.

Mikor a királyi biztos a 100,000 porezióból engedni nem akart, a gyűlés követség útján fordult folyamodásával a királyhoz. Pozsonyban maradvá várták be az eredményt. Nov. 10-én visszaérkezett a küldöttség a királynak azzal a válaszával, hogy a 100,000-ból még leenged 10,000-et. Így aztán az 1719—1720-iki télre Magyarországon 90,000 poreziót kellett adnia, a mi egy portára napi 16·3 porció à 7 kr. = 1 frt 14 kr, 6 hónapra 206 frt 34 kr, mai érték szerint 2476 frt 08 kr. A 90,000 porciónak ára napi 6300 frt, hat hónapra 1.140,300 frt, mai értékben mintegy 13.683,600 frt. Ez avval az árral van számítva, a mit a szállástadó gazda egy élelmi porcióért havi 4, egy lóporezióért havi 3 frttal fizetett. Ezt pedig legalább nagyrészen minden körülmények között kellett fizetnie, mert például: egy gyalogsági ezredesnek dukált naponként 50 élelmi porció, ebből készpénzben kellett kiadni havi 160 frtot, egy gyalogsági kapitánynak dukált naponként 15 élelmi porció, ebből készpénzben kellett kiadni havi 48 frtot, egy lovassági kapitánynak dukált naponként 19 élelmi porció, ebből készpénzben kellett kiadni havi 62 frtot, és így tovább. De az ezredes a neki természetben kiutalt 20 élelmi porciót 40 font kenyér, 20 font hús) épen úgy nem fogyasztotta el, mint a kapitány a maga 6—7 porcióját. Ennek legnagyobb részét készpénzben követelte szállástadójától és így a megváltott porciók száma mindig jóval nagyobb volt a természetben kiadottnál, vagyis a nép a porcióknak legalább kétharmadrészét fizette 2—3-szorosával annak az árnak, a mit neki a kincstár fizetett, a mikor a katonaságnak a szálláson kívül szállított, a mi sok hiábavaló panaszra adott okot.

Ha a Magyarországra az 1719—1720-iki télre küldött 10

gyalogezred, 10 szabad század és 19 lovasezrednek regulamentum szerinti ellátását nézzük, különös kvótát kapunk Ausztriával akkor volt viszonyunkról.

Az 1716-iki regulamentum szerint egy téli szállásoláson belekerült:

		óra	frtban	ezred	frt
1 teljes, 17 századból állott gyalog ezred		6	83010	10 =	830,100
1 " 12 " " vértés " " "		6	69710	10 =	697,140
1 " 12 " " dragonyos " " "		6	67470	7 =	472,290
1 " 10 " " magy. huszár " " "		6	38670	2 =	77,340
10 szabadszázad		6		=	45,180
<hr/>					
A Magyarországon elhelyezett 29 ezred és 10 szabadszázad		6		=	2,122,050
<hr/>					
		ezred	óra		frt
A Cseh-Morvaországba és Sziléziában elhelyezett	7	6			518,910
Az Alsó- és Felső-Ausztriában	"	2	6		139,428
A Szerémségen és Szlavóniában	"	2	6		152,724
A Temesi bántóságban	"	4	6		318,744
Az Erdélyben	"	6	6		453,684
A Szerbiában	"	1	6		38,670
<hr/>					
		összeg:			1.621,160
Együtt:.....					3,743,210

Ha csak a bécsi udvar által Magyarországnak vett részt nézzük mi is Magyarországnak, az összesen — a volt 71 ezredből 20 volt Belgiumban és Olaszországban — 51 ezredből jutott nekünk 29 és a 10 szabadszázad = 58·88%, a költségből meg 56·51%. Ha azonban mi a Szerémséget, Szlavóniát, a Temesi bántóságot és Erdélyt is Magyarországhoz tartozóknak tekintjük, az ezredekből jutott ránk 42 = 82·38%, a költségből meg 81·34%, összesen 3.047,202 frt, a mai érték szerint mintegy 63 millió korona, a mi tekintve az országnak akkori néptelen voltát, az akkori igen rossz közgazdasági viszonyokat és azt, hogy azt a terhet kizárólagosan a jobbágyosság viselte; különösen ha még hozzá vesszük az elszállásolással járó sőt, tüzelőt, világítást, fuvarozást és a kellemetlen zaklatásokat: semmivel sem állott hátrább a mai katonai terheknél.

Mai szemmel nézve a dolgokat, épen nem csodálkozhatnánk azon, ha a Pozsonyban összegyűlt urak a királyi biztos propositióval szemben erélyesen foglaltak volna állást. De akkor a Rk. csak panaszkodtak, a nádor felterjesztésén meg Bécsben

csodálkoztak, hogy Magyarországnak a nagy jóakarattal mellett még panaszra is van oka. A panasz hiába való volt. A nádor a nov. 11-iki utolsó ülés határozata értelmében még egyszer folyamatott a 20,000 porció elengedéséért, de a szétoszlott Rendek után az országnak rövid idő múlva csak ezt írhatta: «Jóllehet ugyan, hogy a T. N. Statusok az elmúlt kongresszusunk alkalmazásával unanimitati consensu csak 70,000 porciónak kifizetésére reállottak s mi is oly hiszemben voltunk, hogy alázatos instanciánkra való nézve kegyelmes urunk öfelsége is kegyelmesen applicidálni fogja alázatos oblatumunkat, s mi antecessum et hærendo etiam tempore 70,000 porciókról tettük a reparticiót, minthogy pedig fentemlített Kegyelmes Urunk alább nem méltóztatott concendálni 90,000 porciónál, a mint ezen includált Fölséges Urunk kegyes parancsolattjának valóságos másábul bővebben kitetszik, obveniált, azért calculo Arithmetico ezen Ns. Vármegyének (városnak) — porció, melyet kegyelme-teknek Kegyelmes Urunk parancsolattya szerint a végre intimálnunk kívántuk, hogy ezen öfelsége kegyes parancsolattját in gremio Comitatus (civitatis) hujus more solito, mennél előbb publicálni és ahoz magát alkalmaztatni el ne mulassza kegyelme-tek.¹

A T. N. Statusok tehát tanácskoztak, határoztak Pozsonyban, de mit ért az, mikor; «quid quid deliberant Reges, plecuntur Achivi».

Dr. DEMKÓ KÁLMÁN.

¹ Budapest székesfőváros levéltára Intimata 1441. sz.